

คู่มือการดำเนินงาน

โครงการศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ PGS

ปีงบประมาณ 2565

(ศูนย์ต่อยอด)

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

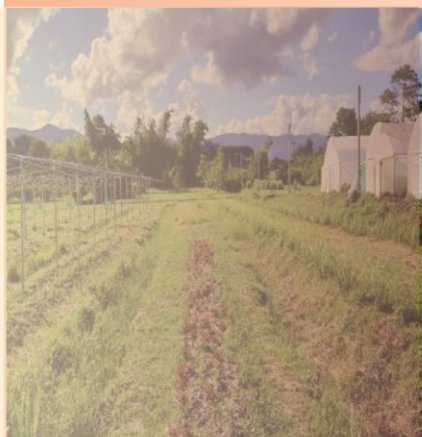

จัดทำโดย

กลุ่มวิจัยและพัฒนาหมอดินอาสาและบริหารจัดการเครือข่าย

กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน

มิถุนายน 2565

โครงการศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ PGS ปีงบประมาณ ๒๕๖๕ (ศูนย์ต่อยอด)

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันเกษตรกรอินทรีย์มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ด้วยการตระหนักรู้ของผู้บริโภค และผู้ผลิตต่อวิกฤตโลกที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน แสวงหาแนวทางการผลิตและการบริโภคอาหารที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ความหลากหลายทางชีวภาพ ความมั่นคงทางอาหาร ห่วงโซ่การผลิต และการบริโภคสั้น อาหารสุขภาพปราศจากสารเคมีสารพิษ สวัสดิภาพสัตว์ ความเสมอภาคทางสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมโดยรวมของประชากร ในขณะที่อัตราการบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ด้านการผลิตยังเป็นไปอย่างช้าๆ

เกษตรกรอินทรีย์ไม่ได้ถูกจำกัดว่าจะต้องได้รับการรับรองจากหน่วยตรวจรับรองเท่านั้น ยังมีเกษตรกรรายย่อยที่ทำเกษตรกรอินทรีย์ด้วยจิตวิญญาณ เป็นวิถีชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างเกื้อกูล อาจเรียกว่า “เกษตรกรอินทรีย์พื้นบ้าน หรือ เกษตรอินทรีย์ผสมผสาน” เกษตรกรเหล่านี้ไม่สามารถเข้าถึงหน่วยตรวจรับรองได้เพราะมีค่าตรวจรับรองสูงและไม่คุ้มกับผลผลิตที่มีน้อย รวมทั้งระบบการตรวจต้องมีเอกสารให้บันทึกจำนวนมากไม่เหมาะกับเกษตรกรรายย่อย ดังนั้นการขับเคลื่อนให้เกิดการกลุ่มผลิตเกษตรกรอินทรีย์มากขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคจำเป็นต้องทำสอดคล้องกันทั้งระบบตั้งแต่ การผลิต การรับประกันคุณภาพจนถึงการตลาด ขึ้นอยู่กับผู้ผลิตต้องการเข้าสู่การตลาดระดับใดที่คู่ค้าและผู้บริโภคยอมรับ

กรมพัฒนาที่ดินจึงได้ดำเนินงานส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรเข้าสู่มาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ด้วยกระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee Systems; PGS) ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ เป็นต้นมา ดังนั้น เพื่อให้มีแหล่งศึกษาเรียนรู้ดูงานด้านเกษตรกรอินทรีย์ PGS กรมฯ จึงได้ดำเนินงานโครงการศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ PGS ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ เป็นต้นมา ซึ่งในปีงบประมาณ ๒๕๖๕ กรมฯ มีแผนงานโครงการขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ PGS เพื่อให้มีแหล่งศึกษาดูงาน การทำเกษตรกรอินทรีย์ครบวงจร ตั้งแต่การจัดการดิน การผลิตในระบบเกษตรกรอินทรีย์ มาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ กระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS การจัดทำแปลงสาธิตการผลิตในระบบเกษตรกรอินทรีย์ และผลิตสื่อการเรียนรู้ที่เป็นเรื่องราวโดดเด่นเฉพาะของแต่ละกลุ่ม (Knowledge Production) และสำหรับศูนย์เรียนรู้ PGS ศูนย์เดิม ให้มีการพัฒนาต่อยอดการขับเคลื่อนงานไปอย่างต่อเนื่อง

๒. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาต่อยอดศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ PGS ศูนย์เดิมให้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๓. คุณสมบัติของกลุ่มเกษตรกรที่เหมาะสมเข้าร่วมโครงการฯ

เป็นเกษตรกรกลุ่ม PGS ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ PGS แล้ว โดยศูนย์ฯ ยังมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาคุณงานด้านเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS

๔. วิธีการดำเนินงาน ศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ PGS ศูนย์เดิม

๑. ศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ PGS ศูนย์เดิมที่เคยจัดตั้งไปแล้วเมื่อปี ๒๕๕๙-๒๕๖๑ ที่มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานไปอย่างต่อเนื่อง กรมฯ จะพิจารณาให้งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาศูนย์ฯ ดังนี้

๑. ปรับปรุงฐานเรียนรู้/จุดเรียนรู้ แปลงสาธิต ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

๒. จัดทำคลิปวิดีโอหรือสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลศูนย์เรียนรู้ PGS ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง และนำคลิปส่งให้ กวจ. พิจารณา และประสาน ศทส. นำข้อมูลลงเว็บไซต์ กรมพัฒนาที่ดินต่อไป

๓. บันทึกรายงานผลการดำเนินงานในระบบฐานข้อมูลโครงการเกษตรอินทรีย์ของกรมพัฒนาที่ดิน ให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน ๒๕๖๕

๒. กลุ่มวิชาการฯ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ดำเนินการตรวจเยี่ยมให้คำปรึกษา เพื่อให้การดำเนินงานโครงการฯ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมของเขต ส่งให้กับกลุ่มวิจัยและพัฒนาหมอดินอาสา กวจ. ภายในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๕ เพื่อสรุปผลการดำเนินงานโครงการในภาพรวม นำเสนอกรมฯ ทราบต่อไป

๕. ระยะเวลาดำเนินงาน

(มิถุนายน – กันยายน ๒๕๖๕)

๖. งบประมาณโครงการ

การพัฒนาต่อยอดศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ PGS (ศูนย์เดิม) งบประมาณศูนย์ละ ๕๐,๐๐๐ บาท มีรายละเอียดดังนี้

- ปรับปรุงฐานเรียนรู้ ๒๕,๐๐๐ บาท

- จัดทำคลิปวิดีโอหรือสื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลศูนย์เรียนรู้ PGS ๒๕,๐๐๐ บาท

ให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

(สามารถถัวจ่ายในแต่ละรายการได้ตามความเหมาะสม)

๗. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เกษตรกรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับองค์ความรู้เรื่องการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ และกระบวนการรับรองแบบมีส่วนร่วม โดยสามารถนำไปปรับใช้ในกลุ่มของตนเองได้ หรือกรณีประชาชนทั่วไปได้เข้าใจถึง PGS และเกิดความเชื่อมั่นในการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

กิจกรรมหลัก ส่งเสริมเกษตรกรผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ด้วยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม
 โครงการศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ PGS ปีงบประมาณ 2565
 ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ PGS (ศูนย์ต่อยอด)

สพข.	สพต.	ชื่อกลุ่ม	ชื่อประธานกลุ่ม
รวม 17 สพต. 30 แห่ง			
1	นครปฐม	1. กลุ่มเกษตรอินทรีย์บางช้าง	นางประหยัด ปานเจริญ
		2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ทฤษฎีใหม่ หัวใจอินทรีย์	นายพรชัย สระทองหน
		3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์เมืองนครปฐม	นางสาวฉวีรัตน์ ทองยี่สุน
2	สระแก้ว	1. เกษตรอินทรีย์คลองมะละกอ	นายยุทธพงษ์ รัตนวิทย์
3	สุรินทร์	1. สหกรณ์เกษตรอินทรีย์แห่งประเทศไทย จำกัด	นางสาวลำไย ฉวีทอง
4	อำนาจเจริญ	1. เกษตรอินทรีย์ตำบลคำพระ 1	นางทองม้วน ประกอบสันต์
	ยโสธร	1. ปลูกฮัก 2	นายพรทวี ศรีสง่า
5	ขอนแก่น	1. วิสาหกิจชุมชนอินทรีย์บ้านกุดเชียงมี	นายสมคิด เฟ็งลี
6	ลำปาง	1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ตำบลวอแก้ว	นายเมธี มณีวงศ์
		2. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรอินทรีย์ริมวัง	นายณัฐวุฒิ แก้วอ่อน
	เชียงใหม่	1. เกษตรอินทรีย์ PGS ลำพูน (ข้างคีน)	นางศศิธร กาญจนทัต
		1. สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ (อ.พร้าว)	นายณรงค์ชัย ปาระโณ
		2. สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ (อ.สันทราย)	นางผ่องพรรณ สะหลี่
3. สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ (อ.ดอยสะเก็ด)	นายมนต์ชัย พิณสุระภา		
4. สหกรณ์เกษตรอินทรีย์เชียงใหม่ (อ.เชียงดาว)	นางศรีธญา กิตติคุณไพศาล		
5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่วางเกษตรอินทรีย์ (อ.แม่วาง)	นายรังสรรค์ กันธิยะ		
7	เชียงราย	1. PGS Organic เวียงป่าเป้า	นายสิริภพ แสงเดช
		2. วิสาหกิจชุมชนจิว	นายออด แสงแก้ว
		3. กลุ่ม PGS ออร์แกนิกแม่ลาว	นายวิชัยเจริญ แสนชัยรุ่ง
		4. PGS ออแกนิกเชียงราย	นางยุวดี เชื้อเมืองพาน
พะเยา	1. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกผักปลอดภัย ตำบลบ้านต๋อน	นายจำนงค์ นาคประดับ	
8	เพชรบูรณ์	1. กลุ่มเกษตรอินทรีย์ PGS เพชรบูรณ์	นายมานะ สุทนต์
9	นครสวรรค์	1. รักษ์เกษตรอินทรีย์ 3	นางชลาลัย ทับสิงห์
	กำแพงเพชร	1. กลุ่มเกษตรอินทรีย์ PGS อำเภอขามเฒ่าวังลิ้นจี่	นายพิเชษฐ์ วัชรปกรณ์
10	ประจวบคีรีขันธ์	1. ชุมชนเนินสูงป่าละอู	นายสมประสงค์ นาคดี
11	นครศรีธรรมราช	1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเครื่องเคียงชุมชน	นายอภิชาติ ทองทေးไ
		2. กลุ่มบ้านนาเกษตรอินทรีย์	นายโกศล โกศัยพัฒน์
	สุราษฎร์ธานี	1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ PGS ป่าร่อน	นายสมศักดิ์ พรหมนุช
2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ PGS ชาวสวนมะพร้าวเกาะพะงัน		นายพนพล เรืองจันทร์	
		3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ PGS ต.ช้างขวา	นายมนบ จินดารักษ์

